

TUSSENTIJD

een roman over tijd, hartstocht en eeuwigheid

Voor jullie:

Tiago Van Houte
Matias Van Houte

en voor

*Joannes Van Haute (1600-1671) – de echte Thomas
en Anna Boel (1603-1654)*

*The present now
Will later be past
The order is rapidly fadin'
And the first one now
Will later be last
Cause the times they are a-changin'
(B. Dylan)*

*Et moi je suis tombé en esclavage
De ce sourire, de ce visage
(‘Elle est d’ailleurs’ - P. Bachelet)*

*Back to the beginning
Circles lost in time
(D. McWilliams)*

*Limitless undying love
Which shines around me
Like a million suns
(‘Across the Universe’ - The Beatles)*

*Step back in time, four centuries slide
Anna’s there in the candlelight
Green eyes gleaming like emerald fire
Haunting my nights, my heart’s desire
Through cobblestone streets, in whispers of lace
Her laughter rings in timeless grace
A vision that dances
In shadows and light
In my dreams she comes every night
Anna, oh Anna, alive in my dreams
In your eyes, a world unseen
Four hundred years -
Still, you beckon to me
Anna, oh Anna, in dreams you are free
(B. van Praag)*

TUSSENTIJD

Eric Van Houte

Deze roman is een werk van fictie. Hoewel bepaalde historische personen en feiten als uitgangspunt dienen, zijn personages, gebeurtenissen en dialogen vrij geïnterpreteerd en verbeeld. Eventuele gelijkenissen met bestaande personen, levend of overleden, berusten op louter toeval.

Website: www.vanhoute.be

E-mail: eric@vanhoute.be

Omslagontwerp: A. Continua

ISBN 978-94-038-8053-2

© Eric Van Houte 2026

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

1 De obsessie van Thomas Verbelen

EEN - 1

De computer zoemde als een verre koelkast. Aan de overkant van de Blandijnberg, hoog boven het slapende Gent, wierp de lichtblauwe koepel van de *Boekentoren* een zacht aura over de lege straat. Binnen, in een van de achterkamertjes van de *Faculteit Letteren en Wijsbegeerte*, was het nachtelijk kantoor herschapen in een fort van papier.

Thomas Verbelen zat gehurkt achter zijn computerscherm, hoofd rustend in zijn handen, ellebogen tussen de koffievlekken en opengeklapte folio's. Zijn ogen prikten. Het schermlicht versmolt met de vage schittering van de straatlampen door de vuile ramen.

Rondom hem, bijna onmerkbaar, groeide de stapel archieven.

Doop- en begrafenisregisters uit vergeten dorpen, parochiale overlijdensakten, vergeelde fotokopieën van enkele met de hand geschreven lijsten. Overal kleine *post-its* als wapperende vlaggen.

Met een ongecontroleerde beweging stootte hij zijn koffietas bijna om. 'Niet nu,' zuchtte hij, terwijl hij de vloeistof in het schemerduister tegenhield. De cafeïne had hem tot diep in de nacht geloodst, maar leverde nu enkel trillende vingers op.

Vanaf de vensterbank sprong *Galbert*, zijn kat, met een ongepaste zwaarte op het bureau. Direct vertrappelde hij de netjes gerangschikte akten, en nestelde zich tegen Thomas' onderarm, zijn pootje op een facsimile van het Oostvlaamse doopregister 1598-1610. 'Dat is dus géén vis,' bromde Thomas, maar hij liet zijn hand over het warme kattenlijf glijden. De tastbaarheid van de kat voelde als een baken in deze oceaan van flarden papier en verleden.

Thomas pakte een willekeurig boekwerk van de stapel. Met zijn nagel wipte hij een oude, fragiele kaft open. 'Kijk nu, *Galbert*. Deze data kunnen onmogelijk kloppen,' mompelde hij. Zijn vinger volgde de notities in de marge, zijn lippen fluisterden de namen en getallen alsof hij een toverspreuk uitvoerde. '*Boel, Anna, geboren in Hamme, 1603... verdwenen: tweeëntwintig maart 1623. En dan...*'

Zijn stem zakte weg. '*Opnieuw, twee jaar later, onder een andere naam. Maar dezelfde geboortedatum, zie je?*'

Galbert staarde hem aan met die glazige, oordeelvrije blik. De staart bewoog langzaam heen en weer, als een metronoom die het tempo van Thomas' gedachten aangaf.

Er viel een stilte waarin alleen het geritsel van dun papier klonk, het tikken van de verwarmingsbuizen, en buiten, op het Kramersplein, het loeien van een eenzame scooter.

Thomas trok een schrijfblok naar zich toe en krabbelde: '*Boel, Anna (1603) – vermist 1623 // teruggevonden 1625 (alias?)*'. Hij tikte gedachteloos met de pen tegen zijn voortanden. In zijn hoofd draaiden de jaartallen rondjes, dansten de namen in een patroon dat hij bijna – maar nog niet helemaal – begreep.

Toen stond hij ineens op, haast onbewust, en liep naar het raam. Zijn blik gleed over de verlaten universiteitscampus, het natte asfalt, de scheefgezakte fietsen tegen een ijzeren hek. Vanuit deze hoogte leek alles vreemd onwerkelijk – alsof de echte wereld alleen nog bestond in deze kamer, tussen de klanken van namen die al lang vergeten waren.

Beneden, op de straat, liep een dronken student te zingen. Thomas liet het glas los en ademde diep in, tot zijn borst prikte van de kou.

'*Zou iemand het opgemerkt hebben?*' fluisterde hij. '*Of hebben ze haar expres laten verdwijnen?*'

Achter zijn rug miauwde Galbert, klagend omdat de warme arm was verdwenen.

Thomas liet zich terugzakken in zijn bureaustoel, pakte het vergeelde register opnieuw op, en gleed met zijn vinger langs de handgeschreven regels. Tussen de regels, soms met een andere inkt, stonden korte notities: '*non-compos*', '*decretum extra*', '*familia suspecta*'. De term '*familia suspecta*' was omcirkeld, in een zwierige hand die leek te dansen in het kaarslicht van een zeventiende-eeuwse nacht.

Hij krabbelde een aantekening op een kladblaadje, spiekte nog eens in zijn digitale spreadsheet, en typte koortsachtig verder. Telkens wanneer hij de naam *Anna Boel* intypte, verscheen die even later ook in het schermlicht, als een weerspiegeling van zijn fixatie.

De klok tikte door, maar Thomas beseftte het pas toen het ruisen van de oude verwarmingspijp werd overstemd door het diepe geluid van de stadsklok. Drie slagen, traag en doordringend, trilden door het gebouw.

Thomas staarde naar zijn scherm, zijn gezicht bleek in het blauw-witte licht, zijn ogen rooddoorlopen. Met een schok voelde hij hoe zijn

lijf protesteerde – honger, dorst, een diepe moeheid die zijn schouders naar beneden trok. Maar zijn handen bleven typen, sneller en sneller, want het was nu duidelijk: hier was iets bewust *uitgewist*, gewist door mensen die wilden dat niemand ooit *wist*.

Op het scherm lichtte zijn rapport op. Hij las het terug, liet zijn vingers over de toetsen gaan als een pianist in het donker. 'Het kan geen toeval zijn,' mompelde hij. 'Iemand wilde haar naam wissen, haar bestaan...'

Er viel een zacht ploffend geluid: Galbert was in slaap gevallen op een stapel boeken, precies boven op de pagina waar Thomas net een nauwelijks te zien patroon had ontdekt. De vacht van de kat reflecteerde het computerscherm als een miniatuurlandschap in poollicht.

Thomas grinnikte, schudde zijn hoofd. Hij aaide de kat over het hoofdje, en liet zijn hand even rusten.

De letters op het scherm leken te dansen, als een optische illusie. Thomas knipperde, wreef zijn ogen uit, en typte dan:

'Nieuwe hypothese: De Boel-familie camouflerde geboortes en overlijdens; reden onbekend. Opvallend: de herhaalde naam Anna, telkens in intervallen van ongeveer twintig jaar. Mogelijke transmissie van...' Hij twijfelde. *'Esoterische kennis?'*

Het leek onnozel, maar hij liet het staan.

Buiten begon de hemel licht te worden; een vaalgrijze streep boven de Boekentoren. In de verte blafte een hond. Voor even voelde Thomas zich opgetild uit de tijd, alsof hij samenviel met zijn onderwerp, en in de kiertjes tussen de regels een glimp had opgevangen van een ander, verborgen leven.

Hij keek nog eens naar Galbert, die snurkte, zacht als het ritselen van papier.

'Straks krijg je ontbijt,' fluisterde Thomas. 'En dan beginnen we opnieuw.'

EEN – 2

Het ochtendlicht brak grijs door de ramen van de universiteitsgang, waar de geur van poetsmiddel vocht met die van oude boeken en lauwe automatenkoffie. Thomas stond voor de deur van kamer 3.27, zijn vingers krampachtig om een map geklemd vol uitvergroete scans en kladnotities. Zijn overhemd hing schuin uit zijn

broek, een vlek koffie op de boord. Met de hielen tegen de vloer probeerde hij zichzelf moed in te trappen.

Van binnen klonk het geritsel van papier en het tikken op een toetsenbord. Even aarzelde Thomas, dan klopte hij drie keer – niet te zacht, niet te hard.

‘Kom binnen!’ klonk het, scherp en direct.

Professor De Vries zat achter zijn bureau, perfect in het midden, omgeven door symmetrische rijen boeken en een rechthoekig notitieblok. Hij keek niet op van zijn scherm, zijn bril lag laag op zijn neus als een afweerschild tegen verstoring.

‘Thomas, goedemorgen.’ Nu pas keek De Vries op. Zijn blik gleed langs Thomas’ postuur en bleef een fractie te lang hangen op de verfrommelde kleding.

‘Uhm... Ik hoop niet dat ik stoort,’ zei Thomas, en zijn stem had het trillende randje van iemand die *weet* dat hij stóórt. Hij legde de papieren op het bureau, had er meteen spijt van, want de map was te vol: losse blaadjes dwarrelden als herfstbladeren over het tafelblad.

‘Wat heb je meegebracht?’

De Vries sloot zijn laptop langzaam, als om te laten zien dat tijd hier altijd aan zijn kant stond.

Thomas spreidde de papieren uit. ‘Ik denk dat ik iets gevonden heb. In de registers van Hamme en omgeving, vooral bij de Boel-familie. Kijk...’ Zijn vinger bewoog van blad naar blad, stopte bij een doorstreepte passage.

‘Hier: Anna Boel, geboren 1603, verdwenen 1623. En dan – twee jaar later – een ‘Anna Bolle’, zelfde geboortedatum, andere ouders. In verschillende dorpen, maar telkens terugkerend in de lijn.’

‘Anna Bolle,’ herhaalde De Vries, evenwel zonder het accent op de laatste letter.

Hij schoof het blad met twee vingers dichterbij, draaide het naar zich toe en las in stilte.

Thomas tikte nerveus met zijn wijsvinger op het tafelblad. ‘Het is duidelijk dat er opzettelijke vervalsingen in deze registers zijn,’ zei hij, nu iets luider. ‘Niet alleen bij Anna, maar bij minstens vier generaties. Kijk, de data sluiten niet aan, en er is telkens een overgangsmoment – precies als er in de regio iets gebeurde: een pestgolf, een nieuwe

magistraat, een conflict. Waarom zou iemand de geboortedata van *een hele familie* manipuleren?’

De Vries leunde achterover, zijn handen ineen geslagen voor zijn borst.

‘Administratieve fouten waren gebruikelijk in die tijd, Thomas. Priesters schreven wat ze hoorden. Mensen veranderden van naam, van parochie. Niet alles is een *historisch complot*.’ Zijn stem was niet onvriendelijk, maar legde een dikke laag vernis over elk enthousiasme.

Thomas hapte naar adem.

‘Maar de handschriften verschillen – soms zelfs binnen één register. En telkens als er een Anna Boel verdwijnt, duikt ze op onder een andere naam in een naburig dorp, met dezelfde geboortedatum, soms een verschil van een maand. Dat is toch geen toeval?’

De Vries haalde zijn schouders op.

‘Geloof me, ik heb erger gezien. Vrouwen die hun leeftijd twintig jaar naar beneden rekenden, mannen die kinderen als hun broer inschreven. Mensen deden wat ze moesten doen om te overleven. Bovendien...’

Hij wees met een stijve vinger naar Thomas.

‘Deze familie was arm, *boeren*. Wat voor reden zouden ze hebben om zo'n gedetailleerd spoor te verbergen?’

Even viel er een stilte, waarin de klok op het bureau van De Vries hoorde te tikken, maar het apparaat stond stil, vastgelopen op 09:17.

Thomas voelde het bloed naar zijn hoofd stijgen.

‘Misschien om hun afkomst te maskeren? Of om iemand te beschermen?’

Hij sloeg zijn notitieboek open op een diagram met lijnen en pijlen. ‘De patronen zijn te consistent. En elke keer is er rond de verdwijning een conflict in het dorp, meestal iets met de kerk.’

De Vries keek nu over zijn bril heen, ogen als lichtblauwe marmeren knikkers.

‘Het zou kunnen. Maar als je het niet zwart op wit kunt aantonen, blijft het *speculatie*. Je promovendus-collega's zijn al ver genoeg afgedwaald met hun geheime genootschappen en proto-feministische samenzweringen.’

Er volgde een droge glimlach.

‘*Blijf bij de bronnen, Thomas*. Zie wat er staat, niet wat je hoopt te vinden.’

Voor even keek Thomas naar de harige rand van zijn map, waar een plukje *Galbert-haar* aan vast was blijven hangen. Zijn schouders zakten omlaag, maar zijn blik bleef helder.

‘Mag ik... Mag ik doorgaan met dit spoor?’ vroeg hij zacht, bijna schuldbewust.

‘Dat is jouw tijd, Thomas.’

De Vries haalde een onzichtbaar stofje van zijn bureau. ‘Maar ik raad je aan: *check de registers van de omliggende dorpen*. Overleg met het bisdomarchief. En als je een verklaring wilt, moet je meer dan alleen patronen vinden – je hebt *een motief* nodig, en liefst een getuigenis.’

Thomas knikte, vouwde zijn papieren weer samen. ‘Dank u, professor.’

De Vries knikte afwezig. ‘Doe de deur achter je dicht, wil je?’

Thomas knikte opnieuw, schraapte zijn keel, en stapte de gang op. De koude tocht van het trappenhuis sneed door zijn dunne shirt, maar hij voelde zich niet uitgehold. Eerder gesterkt door de weerstand, als een rivier die steeds sneller stroomt wanneer je er een dam in bouwt.

Hij liep richting de koffieautomaat en bleef staan bij het raam. Beneden krioelde het van de studenten, allemaal haastig, maar voor Thomas vertraagde de wereld tot één enkele puls: een naam, een onbekende verdwijntruc, een lijn in de tijd die hij ten allen prijze wilde ontrafelen.

Hij kneep zijn ogen dicht tegen het felle daglicht.

‘*Dit wordt persoonlijk, Anna,*’ fluisterde hij.

EEN - 3

In de leeszaal van het universiteitsarchief hing een licht dat alleen in oude abdijen mogelijk was: amberkleurig en stoffig, duizenden papiersnippers zweefden in traag zonlicht. De studiezaal werd bevolkt door het zachte stampen van schoenen op linoleum en het fluisteren van vezelpapier, telkens wanneer een nieuwe doos werd geopend.

Thomas stond al uren aan dezelfde tafel. Rondom hem groeide een berg kartonnen archiefdozen en stapels notitiebladen. Zijn handen waren grijs van het stof, zijn vingertoppen zwart van de inkt. Af en toe krulde hij een haar uit zijn gezicht, maar steeds zakte het weer terug in de plooï van zijn voorhoofd.

Het was een paar minuten voor sluitingstijd, maar Thomas was vergeten hoe laat het was.

Hij had zijn notitieblok volgeschreven met namen, data, en steeds weer dezelfde vraagtekens. In het begin had hij iedere verwijzing naar 'Boel' of een afgeleide naam genoteerd. Maar langzaam was er een tweede patroon verschenen – als een echo van de eerste, maar dan met andere vrouwen: zussen, dochters, zelfs moeders die van de ene op de andere dag uit de boeken verdwenen, of ineens met een nieuwe identiteit opdoken.

Hij boog zich over een register uit 1681. De oude kaft kraakte, het perkament voelde koud en broos onder zijn vingers. '*Familia suspecta*,' las hij zacht. 'Altijd weer bij de vrouwelijke lijn...'

Achter hem tikte de klok. In een zijgang lachte iemand heel even, waarna stilte.

Thomas scheurde een groot vel uit zijn kladblok en tekende met ferme hand een stamboom, zo groot dat het de halve leestafel in beslag nam. Met een rode viltstift – in de leeszaal eigenlijk verboden, maar hij had hem stiekem meegenomen – trok hij lijnen tussen de Anna's, de Maria's, de Francisca's, tussen de geboortes en de plotselinge verdwijningen. Na een uur was het vel een spinnenweb van bloedlijnen en vraagtekens, overal verbonden door rode stippen.

Hij liet zijn pen vallen en rekte zijn rug. Aan de overkant van de tafel keek een oudere studente hem met afkeuring aan, maar hij negeerde haar.

'Het is geen toeval. Het is een patroon – een schaduw door de tijd.'

Zijn stem was schor van het zwijgen.

Steeds als de lijn wordt onderbroken, wordt er iets verborgen. Alsof ze wilden dat niemand ooit wist wie de echte moeder was. Of... dat het er niet toe mocht doen.

Zijn vingers gleden over het papier, langs de namen. Hij herkende ze nu als familie, alsof hij ze allemaal persoonlijk gekend had.

Het duurde even voor hij beseftte dat er niemand meer in de zaal zat, behalve hijzelf en een man die de tafels aan het afnemen was. Thomas keek op de klok: kwart over acht, de bibliotheek was officieel al dicht.

'Ik ga zo,' riep hij in de richting van de medewerker. Maar zijn ogen dwaalden alweer terug naar het web van namen en lijnen.

De stilte drukte op zijn trommelvliezen. Zijn hart bonsde – niet van vermoeidheid, maar van opwindning.

‘Wat gebeurde er met jou, Anna Boel?’ vroeg hij, nu hardop.

En waarom probeerde iemand het te verbergen?’

De man met de emmer was nu vlakbij.

‘We sluiten, meneer. Morgen kan u weer verder.’

Thomas knikte, vouwde het papier dubbel – de rode lijnen staken als aders dwars door de vouw heen – en borg het in zijn tas. Met een klap sloot hij het register. Stof dwarrelde op.

In de gang buiten de leeszaal voelde het alsof hij uit een droom stapte. Zijn nek was stijf, zijn ogen prikten. Maar in zijn hoofd bleef het web altijd zichtbaar – een en al lijnen, verbanden, raadselachtige verbindingen.

‘Er moet een verband zijn,’ zei hij nog eens, nu tegen het niets.

Hij sjokte over de verlaten campus naar huis, de tas zwaar van papier en inkt, Galbert in een draagmandje aan zijn zij. Iedere stap voelde als een echo van de vorige, maar telkens net iets dichterbij een antwoord dat vlak onder de oppervlakte lag – als een geheim dat alleen onthuld kon worden als je bleef zoeken, tot de nacht opnieuw overging in dag.

EEN - 4

Het eerste ochtendlicht dreef als verdunde melk langs de randen van de wolken. Thomas zat op het muurtje voor de gesloten bibliotheek, zijn jas opengeritst ondanks de kou. In zijn schoot lag Galbert, met de kop onder een poot. Het was stiller dan normaal: geen verkeer, geen bellende studenten, zelfs de vogels leken hun stem kwijt.

Met langzame bewegingen vouwde Thomas zijn notities op, schoof ze in de tas, en aaide de kat over het hoofd.

‘We gaan naar huis,’ fluisterde hij. ‘Vandaag slapen we. Morgen vinden we antwoorden, beloofd.’

Galbert rekte zich uit, geeuwde ongegeneerd, en sprong soepel van het muurtje. Thomas volgde, zijn tas zwiepend aan zijn schouder. De tegels op de binnenplaats glansden nog van de regen; hun voetstappen maakten doffe echo's tegen de muren. Bij de achteruitgang pauzeerde Thomas even, blikte omhoog naar de grijze hemel. Iets in de kilte van de lucht voelde onheilspellend, maar hij haalde zijn schouders op en duwde de zware deur open.

De gangen van de universiteit lagen er verlaten bij. In het diffuus licht van de net ontwaakte dag veranderde alles in een andere wereld: trappenhuisen werden onverwacht ravijnen, vitrinekasten vol oude meetinstrumenten leken museumstukken uit een tijd die nooit bestond. Thomas liep langzaam, zijn blik op de tegels gericht, moe tot in zijn botten maar onverklaarbaar rusteloos.

Halverwege de gang voelde hij plots een steek in zijn voorhoofd, alsof een ijskoude naald werd ingestoken. Hij greep naar zijn slaap en leunde tegen de muur.

De duisternis in zijn ooghoeken pulseerde, de contouren van de gang vloeiden uit elkaar.

Rustig aan, bromde hij tegen zichzelf. *Koffie. Slaap. Dan is het over.*

Hij zette een stap, maar zijn knie gaf mee. Een rilling trok door zijn lijf; de grond leek te bewegen, te golven onder zijn voeten.

Om hem heen leek het licht te knippen. De TL-balken aan het plafond zoemden, maar niet op hun gebruikelijke toon. Het was een doffe, dreunende klank, als het ritme van een verre trommel. In de weerkaatsing op het wasbare linoleum zag hij een vage schim van zichzelf, wazig en vreemd kromgetrokken.

Toen hoorde hij het: een fluistering, heel zacht, precies in zijn oor. ‘Thomas.’ Het was een vrouwenstem, helder en warm, maar doorspekt met iets dat hem koude rillingen bezorgde.

Alsof ze zijn naam uitademde door zijn ruggenmerg.

Hij draaide zich om, keek de lege gang af. Niemand. Alleen de rij gesloten deuren, en in de verte de donkerte van het trappenhuis.

Hij probeerde te lopen, maar de ruimte golfde. De muren weken uit, kwamen dan weer te dichtbij. Zijn hand reikte instinctief naar de muur voor steun, maar raakte enkel lucht. Alsof hij niet langer in een gang liep, maar in een holle pijp van mist en glas.

Weer klonk het, nu iets dichterbij: ‘Thomas’. Het had iets liefdevols, iets dwingend. Alsof iemand hem riep die hem al zijn hele leven kende.

Hij kneep zijn ogen dicht en schudde zijn hoofd, maar de duizeling werd erger. Geluiden zwollen aan – het piepen van de TL’s, het ritselen van zijn eigen adem, het bonzen van zijn hart. De vloer week, kwam weer terug, week opnieuw. Hij keek naar beneden en zag zijn eigen voeten wazig, als onder water.

‘Wie is daar?’

Zijn stem schalde verrassend hard door de leegte.

Een moment bleef het stil, en toen hoorde hij voetstappen achter zich – zacht, nauwelijks hoorbaar, maar onmiskenbaar. Iets tintelde in zijn vingertoppen. Even dacht hij dat hij viel, maar zijn lichaam bleef stokstijf staan.

‘Wie ben je?’ probeerde hij nog, zijn stem nu flinterdun.

De kleuren in de gang smolten samen tot een nat aquarel.

Alles werd licht, dan weer donker. In de flitsen tussenin meende hij gezichten te zien, rimpelingen van ogen, haren, lippen – *allemaal anders, en allemaal één.*

Hij voelde zijn notitieboek als een blok ijs tegen zijn borst. Hij kneep het vast, als een boei in een kolkende rivier.

En toen was er niets meer – geen vloer, geen muren, geen licht. Alleen het kloppen van zijn hart, het ritme van zijn adem, en het gewicht van het geheim dat hij met zich meedroeg.

En met het notitieboek nog steeds tegen zijn ribben en de belofte van een antwoord in zijn hoofd, liet Thomas de realiteit los.

2 Thomas struikelt

TWEE - 1

Het ontwaken kwam niet als een geleidelijk terugkeren, maar als een klap: een snijdende geur van rook, zwavel en nat hooi, die zich dwars door zijn neusholten boorde. Thomas lag met zijn wang in de modder; de korrels voelden koud en grof tegen zijn huid, anders dan de gruisachtige stoep die hij zich meende te herinneren. Hij probeerde zijn ogen te openen, maar werd verblind door het licht - fel en direct, alsof de zon het op hem gemunt had. Hij kneep zijn oogleden dicht en trok zijn hoofd omhoog.

Het eerste wat hij zag was geen universiteitsgebouw, maar een hut, grof opgetrokken uit houten balken en wanden van geelachtig leem. Het dak hing door, begroeid met mos en gras, en uit de schoorsteen kringelde een sliert blauwe rook. Het was een uitzicht dat niet klopte met wat hij verwachtte. Thomas knipperde, schudde zijn hoofd, dacht even dat hij nog droomde. Maar de stank van natte aarde was te indringend, en zijn gezicht was nat van dauw of... *of wat?*

Hij tastte naar zijn bril. Zijn vingers waren stijf en gevoelloos, maar ze vonden het montuur, verward met modder en een vage geur van roest. Het was een wonder dat hij die niet verloren had. Met trillende handen zette hij de bril op zijn neus. De wereld werd meteen helderder, maar tegelijk nog onbegrijpelijker.

Aan zijn voeten lag een plas water van waaruit zijn eigen spiegelbeeld terugkeek, wild, verward, een vlek van moderniteit in een verder volslagen ouderwetse setting. Zijn broekspijpen waren besmeurd tot boven de knie; zijn jas - een sportief donkergroen *softshelljack* - was gescheurd aan de mouw en stak als een vlag in de wind af tegen de groezelige, grijze stoffen tunieken van de mensen die voorbijliepen. Want mensen waren er. Ze schoven langs hem heen over een smal pad, enkelen duwend met karren, anderen sjokkend met manden of bundels hout. Niemand zei iets, maar iedereen keek. Niet met medelijden, eerder met een mengeling van spot en ontzag.

Thomas kwam moeizaam overeind, de modder trok zuigend aan zijn schoenen. Hij stond te trillen op zijn benen, zijn notitieboek nog

altijd tegen zich aangedrukt. Het papier was nat en bobbelig, maar de inkt - voor zover hij kon zien - nog niet helemaal uitgelopen.

'Waar...' begon hij, maar zijn stem schoot omhoog in een flauwe piep. Hij kuchte, probeerde opnieuw, maar nu viel zijn blik op een figuur aan de overkant van het pad: een kind, gehuld in een smerige linnen kiel, met stroblonde haren en een gezicht als een knolselderij. Het joch stond stokstijf, zijn duim in de mond, ogen zo groot als pingpongballen. Naast hem stond een vrouw, waarschijnlijk de moeder, haar handen vol natte was. Ze wees, fluisterde iets, en sleurde het kind mee de hut in.

Er schoten meer details door zijn hoofd dan hij kon verwerken. De lucht was zwaarder hier, geladen met rook, dampen van mest, en een ondertoon van verbrand vet. In de verte, achter de hutten, blafte een hond, en nog verderop klonk het gesis van metaal op metaal. Een dorpspomp pompte ritmisch, als een hartslag in het dorp.

Zijn hersenen schreeuwden om verklaringen.

Was dit een reconstructie? Een droom? Een hallucinerende mix van archiefkennis en slaapgebrek?

De huizen waren onmiskenbaar vroeg zeventiende-eeuws.

Het dialect dat hij opving - schrapend, vol zachte g's en scherpe sj-klanken - klonk als een mondelinge reconstructie van een dialect dat hij enkel uit zijn bronnen kende.

Hij sloeg de handen voor zijn gezicht. Wat had hij gedaan? Of beter, wat was er met hem gebeurd? Hij keek nogmaals om zich heen, lette nu op de kleding, het gereedschap, zelfs het patroon van de modder. Alles klopte tot in de details. Zelf stond hij erbij als een verdwaalde jogger, zijn wandelschoenen volkomen besmeurd, zijn jas bespikkeld met vlekken die niet uit zouden wassen. Er was geen spoor van de universiteit, geen bord, geen auto, geen enkel teken van het Gent dat hij kende.

'*Dit is onmogelijk,*' fluisterde hij, in een soort van Nederlands dat hier niemand sprak.

Een groepje oudere mannen wandelde voorbij. Ze droegen zwarte mutsen, wollen capes, hun gezichten verweerd door een leven vol wind en regen. Een van hen kneep zijn ogen tot spleetjes, boog zijn hoofd iets schuin, en bekeek Thomas alsof hij een nieuwe plantensoort was die plots op het dorpsplein ontkiemd was.

'*Moet gij niet werken, jongen?*' riep de man, in een archaïsche klank die Thomas maar half begreep. '*Of zijt gij van de duivel?*'

De anderen lachten. Het was geen kwade lach, meer een gelaten spot zoals men reserveert voor de dorpsdwaas of een verongelijkte vreemde. Thomas kon niks uitbrengen. Zijn benen dreigden hem opnieuw te laten zakken, maar hij dwong zichzelf tot stilstaan. In de verte, waar de markt zich samenbalde tot een plein, zag hij mensen staren, mompelen, wijzen. Hun blikken prikten als insecten.

Hij sloot zijn ogen. Tel tot tien, dacht hij. Als je ze straks opent, zit je gewoon weer in de Blandijn.

Is dit een alcoholische nasleep, een slaapwandeling, een... een wat eigenlijk?

Maar toen hij zijn ogen opende, stonden de huizen er nog steeds, de mensen ook, en rook hij de geur van bakkersgist, gemengd met het verterende stro van de straat.

Zijn geest draaide op volle toeren, probeerde verklaringen te bedenken: *een filmset?* Maar er was geen cameraploeg, geen technische infrastructuur, zelfs geen elektriciteit.

Een re-enactment dan?

Maar die mensen - ze speelden hun rol te goed, er was nergens een knipoog, geen stiekeme glimlach om de moderniteit.

Zijn blik schoot omlaag. Het notitieboek was het enige dat nog ergens logisch voelde. Thomas opende het met schokkende handen, bladerde. Zijn eigen notities, vers uit de archieven, half uitgewiste grafieken, zelfs de koffievlekken van afgelopen nacht. Een bewijs dat zijn eigen verleden niet verdampt was, hoe bizar de realiteit ook voelde.

Denk, Verbelen, denk. Zijn lippen trokken strak. In zijn hoofd herhaalde hij de genealogische volgorde van de Boel-familie, de datums, de locaties - *alles wees op Hamme, 1623*. Een golf van misselijkheid trok door hem heen.

Langzaam drong het besef door: het klopte allemaal. Hij stond in een versie van Hamme, het dorp dat hij tot in de vezels van zijn onderzoek kende, maar dan niet als reconstructie.

Dit was echt. Dit was hier en nu.

En met dat besef groeide de paniek. Hij slikte, probeerde te ademen, maar zijn borst was te smal geworden. De wereld draaide, maar hij bleef stokstijf staan. Als hij bewoog, als hij sprak, dan bevestigde hij alleen maar hoe diep hij verdwaald was.

‘Dit...’ fluisterde hij, de stem nog dunner dan de eerste keer. ‘Dit kan niet.’

En toch gebeurde het. Met elke ademhaling. Met elke stap van de mensen om hem heen. Met de koude modder die steeds dieper tussen de vezels van zijn sokken kroop.

Er was geen ontkomen aan.

TWEE - 2

De stemmen op het marktplaatsplein waren als een zwerm, nerveus, altijd in beweging. Thomas zette zijn eerste schreden op de kasseien alsof hij op glad ijs liep - elke stap kon te veel zijn. Zijn notitieboek hield hij onder zijn jas, alsof het iets kostbaars was dat direct afgenomen kon worden. Hij deed zijn best om in de massa op te gaan, maar zijn jas was te modern, zijn pas te aarzelend, zijn blik te dwalend. De mensen maakten ruimte, maar niet zoals men een bekende binnenlaat - eerder zoals men opzij stapt voor een vieze plek op de vloer.

Hij koos een kraam waar de groenten hoog opgestapeld lagen: knollen, wortels, preien, maar ook onbekende knollen met aarde eraan. Achter het kraam stond een vrouw met stevige armen en een gezicht vol diepe lijnen, de mond net iets te strak, de ogen onderzoekend maar niet onvriendelijk. In haar rechterhand hield ze een bos rapen vast als een scepter. Thomas benaderde haar met een voorzichtig knikje.

‘Goedemorgen, mevrouw,’ probeerde hij. De woorden kwamen traag uit zijn keel; zijn tong voelde zwaar en stroef.

De vrouw knee haar ogen samen en keek hem aan alsof hij sprak met een accent dat zij niet kon thuisbrengen. ‘Ge zijt niet van hier,’ zei ze, langzaam. Haar stem was diep, een beetje hees. ‘Van over het water misschien? Of van Gent?’

Thomas probeerde zijn mondhoeken op te trekken tot een glimlach, maar het werd een halve grimas. ‘Gent, ja. Of toch, ik werk daar. Maar nu...’ Hij aarzelde, zocht naar woorden die in haar register zouden passen. ‘...nu ben ik op zoek naar een familie. Boel. Kunt gij mij vertellen of ze hier wonen?’

De vrouw snoof en draaide de rapen een halve slag. ‘Iedereen kent iedereen hier. Maar Boel? ‘k Weet niet of er nog Boelen zijn, behalve misschien de oude Pieter, maar die spreekt niet met vreemden.’

Dat was een begin. Thomas’ hart sloeg een tik sneller. ‘Dank u wel. En... mag ik iets vreemd vragen? Ik bedoel, het klinkt misschien dwaas, maar...’

De vrouw hief haar wenkbrauw. 'Alles klinkt hier dwaas als het uit Gent komt. Vraag maar.'

Hij schraapte zijn keel, voelde zijn bloed kloppen in de slapen. 'Welk jaar is het?'

Nu keek de vrouw hem aan alsof hij niet alleen dwaas was, maar ronduit krankzinnig. Ze vouwde haar armen over elkaar, haar vingers staken wit af tegen de grauwe stof van haar schort. 'Wat is dat nu voor vraag?' Ze spitste haar lippen en spuugde terloops op de grond, recht naast een stronk witlof.

Thomas wankelde. Hij merkte pas nu hoe zweterig zijn handen waren, hoe zijn rug nat voelde onder de jas. 'Ik bedoel, soms ben ik... soms verlies ik de tel. Kunt gij mij gewoon zeggen in welk jaar we zijn?'

Ze tuurde hem lang aan, haar ogen groeven zich in zijn gezicht. Toen maakte ze een snel, haastig gebaar voor haar borst - alsof ze zich beschermde tegen het kwaad. 'Het jaar van onze Heer duizend zeshonderd drieëntwintig,' zei ze, de woorden langzaam uitsprekend alsof ze een toverspreuk citeerde. 'Of wist ge dat niet?'

Het sneed als een mes door zijn hoofd. Alles draaide rond, de wereld werd een halve seconde grijs en korrelië. Thomas moest zich vastgrijpen aan de rand van de kraam om niet weg te zakken. Zijn ademhaling stakte; er zat een prop in zijn keel die hij niet weg kreeg.

De vrouw zag zijn reactie en trok de rapen terug, een lichte frons nu op haar voorhoofd. 'Ge zijt een rare. Wat komt ge hier eigenlijk doen? Niemand van hier vraagt zoiets.' Haar blik gleed naar zijn jas, zijn bril, zijn schoenen. Ze pakte een ui van het kraam en woog die in haar hand, alsof ze zich afvroeg of hij niet met uien in het hoofd geboren was.

Om hem heen verstomde het geroezemoes niet, maar het leek of alle geluiden plots langs hem heen vloeiden zonder hem te raken. Kinderen stopten met tikkertje en tuurden naar de vreemde meneer in zijn besmeurde jas. Een oude man met een puntbaard bleef midden op het pad staan en greep zijn wandelstok wat steviger. Nog iemand anders - een jongen van misschien twaalf - stak zijn tong uit en siste: '*Dwaas!*'

Thomas probeerde zich te herpakken, het voelde als zwemmen in stroop. 'Sorry,' zei hij, zijn stem nu haast fluisterend. 'Ik heb iets meegemaakt. Mijn hoofd doet vreemd.' Hij veegde met een natte hand over zijn voorhoofd. De vrouw haalde haar schouders op, plukte een bos peterselie van de plank en gooide het in een houten kom.

‘Misschien moet ge gaan liggen, meneer de student,’ zei ze met een vage grijns. ‘Of een pint drinken in de herberg. En als ge de Boels zoekt - loop maar rechtdoor tot aan de watermolen, dan weet ge het wel. Maar zeg niet dat ik u gestuurd heb.’

Ze rechte haar rug en keek nu over zijn schouder. Achter hem had zich een kleine kring gevormd van nieuwsgierige gezichten, jong en oud, elk met een ander soort gretigheid: spot, argwaan, verwondering. Iemand fluisterde, een ander giechelde.

Thomas voelde hoe de grond opnieuw week werd. Zijn benen wilden niet meer; zijn handen grepen de ruwe plank van het kraam alsof die hem kon redden van verzuipen. Maar hij bleef overeind. Met moeite.

‘Dank u,’ zei hij, bijna onhoorbaar, en draaide zich om. De mensen weken opzij, maar hun ogen bleven steken aan zijn rug als brandnetels. Iemand trok een gezicht na, een ander maakte met zijn vingers een raar gebaar, alsof hij wilde zeggen: die hoort er niet bij.

Thomas schuifelde weer van het kraam weg, elk gevoel van superioriteit of logica tot pulp geslagen. Het jaar 1623. Hij was niet verdwaald, niet aan het hallucineren - hij was vastgespijkerd in een tijd die hij tot nu toe enkel via registers en voetnoten had gekend. De paniek kwam nu in golven; zijn hoofd was te licht, zijn vingers tintelden, zijn buik trok samen tot een knoop.

Achter zich hoorde hij de marktvrouw nog iets roepen, maar het was te laat. Hij moest gewoon verder, ergens heen, zolang het maar weg was van deze plek waar iedereen hem kon zien voor wat hij was: *een anachronisme*, een spook, een dwaas.

En zo strompelde hij verder, terwijl het marktplein langzaam opwarmde en de eerste vogels begonnen te zingen. Niets van dit alles was logisch. Maar hij moest doorgaan, voordat de logica hem helemaal in de steek liet.

TWEE - 3

Hij liep.

Hij *liep* omdat *stilstaan* betekende dat hij ten prooi viel aan de blikken, de fluisteringen, de stille consensus van een gemeenschap die

direct wist dat hij niet thuishoorde in hun weefsel. Met elk huis dat hij passeerde, werd het erger: op een binnenplaats hingen vrouwen hun was uit en hielden abrupt op toen ze hem zagen, kinderen stopten hun spel en staarden hem met open mond na tot hij uit het zicht was. Een hond gromde en trok aan zijn ketting, maar hield halt zodra Thomas zijn blik kruiste - alsof zelfs het dier niet zeker wist met wat voor wezen hij van doen had.

De lucht was grijs, dichtgeplakt met stroken wolken waar zo nu en dan een scheur in viel en de zon de modderige straat een seconde kon verlichten. Maar het effect was minimaal: alles bleef nat, plakkerig, de geur van rotting en aarde bleef in zijn neus hangen. Bij de dorpspomp stond een groep mannen. Ze droegen leren schorten en hadden handen als kolenschoppen. Ze pauzeerden het gesprek en keken hem na met een starre, botte blik. Een van hen spuugde nadrukkelijk op de grond toen Thomas langsleiep, het spuugsel trok meteen een regenboogfilm over de modder.

Hij probeerde het te negeren. Zijn gedachten raceten sneller dan zijn benen. 'Okee, *scenario één*: ik ben gek geworden, er is iets mis met mijn frontale kwab, een psychose, hallucinatie. *Scenario twee*: ik droom, een uit de hand gelopen lucide droom, maar waarom dan deze details? Waarom ruik ik de stront, voel ik de kou? *Scenario drie*: iets met kwantum, Schrödinger, Everett, ik ben door een tijdsdingetje gevallen, de Multiverse-hypothese? *Scenario vier*: ik ben dood. Of in coma. *Vijf*:...'

Zijn schoen bleef steken in een stuk blubber. Hij moest zich loswrikken, verloor bijna zijn evenwicht, zijn bril schoof van zijn neus, hij ving hem nog net op. De lens was beslagen van condens. Hij wreef hem droog aan de voering van zijn jas en zette hem weer op. Alles werd iets minder vaag.

Hij keek omlaag, naar zijn schoenen - moderne stappers met *Gore-Tex* en anti-slip, onverslaanbaar in de stad, maar hier volkomen zinloos. De modder kroop omhoog langs de zool en vrat zich een weg door het textiel, als een trage maar zekere vernietiger van alles wat niet uit deze wereld kwam. In een opwelling probeerde hij het ergste af te vegen aan een graspol, maar het hielp niets. Als bewijs van zijn vreemde afkomst, zo beseftte hij, werkte de modder zelfs *samen* met de dorpingen tegen hem.

Het notitieboek. Hij haalde het uit zijn jas, opende het voorzichtig. De inkt liep uit, de bladzijden plakten aan elkaar, maar met moeite kon hij zijn eigen handschrift nog lezen. Hier en daar had het water poeltjes

gemaakt in de lijnen, woorden waren verwrongen tot vlekken. Hij bladerde verder, las haastig: *Boel, Anna, 1623, folio 112-118, kruisje in de marge*. Een stukje van zijn oude wereld, maar nu met even weinig houvast als een bijbel die aan het *oplossen* was.

Thomas hield het boek boven zijn hoofd toen het opnieuw begon te motregen. Natte spetters sloegen als kleine kogels op de kaft. '*Nee, nee, nee, niet nat worden,*' prevelde hij, meer tegen het boek dan tegen zichzelf. Hij zocht dekking onder het afdak van een schuurtje, waar het naar nat hout en verschaald bier rook. Even kwam de gedachte bij hem op dat hij gewoon moest schreeuwen, iemand moest vastpakken, door elkaar moest rammelen en eisen dat ze ophielden met het toneelstuk. Maar toen hij zijn hoofd om de hoek van het schuurtje stak, zag hij een meisje van een jaar of tien hem aankijken met ogen als kiezelstenen. Ze had een mand met eieren bij zich en was niet eens bang - eerder nieuwsgierig, alsof ze wilde weten wat voor soort spook er uit de lucht was komen vallen.

'Wat staart gij zo?' siste hij, meteen spijt van de felheid.

Het meisje grinnikte, trok haar schouders op, en liep verder.

Het regende nu steviger. Hij duwde het notitieboek onder zijn jas, tegen zijn buik, en voelde het zachte pulseren van zijn hart. Was dit zijn kern? Was dit de manier waarop hij zich aan het leven vasthield? Misschien, dacht hij, misschien moest hij gewoon wachten. De tijd deed rare dingen, misschien werd hij straks wakker en lachte hij om het absurde van alles.

Maar het wachten bracht geen rust. In zijn hoofd cirkelden beelden van Gent, van de Blandijn, van collega's die ongetwijfeld dachten dat hij een marathon aan het werken was, niet wetende dat hij was verdwenen - *gewoon, foetsie, uit de tijdlijn gerukt*. Wie zou hem missen? Wie zou dit geloven? Niemand. Hij kon niet eens zichzelf overtuigen.

Hij schudde zijn hoofd, een dwangmatige beweging. 'Het zal wel overgaan,' mompelde hij. 'Moet gewoon even kalmeren, *resetten*, ademhalen, zuurstof naar de hersenen.'

Bij elke stap voelden zijn benen zwaarder. De modder zoog, het water klotste in zijn schoenen, zijn tenen voelden koud en gevoelloos. Maar hij bleef vooruit gaan, omdat achterom kijken betekende toegeven aan de angst - en die luxe kon hij zich niet permitteren.

Hij keek naar de horizon, naar het silhouet van de kerk waarachter, zo wist hij, de huizen van de Boel-familie zouden moeten liggen. Dat was het enige concrete aanknopingspunt dat hij nog had. Hij stelde zich

voor hoe hij bij het huis aankwam, zichzelf binnen liet, en iemand trof - wie dan ook - die hem met logica en rust en misschien wat warm eten terug kon zetten in de echte wereld.

Maar tot het zover was, was hij niets meer dan een natte, trillende schim die zich vastklampte aan zijn eigen herinneringen. Hij was de enige toeschouwer bij zijn eigen ondergang.

En terwijl de regen bleef vallen, losten de namen in zijn notitieboek langzaam op in het papier, tot enkel nog vage schaduwen overbleven - als de restjes van een leven dat nu niets meer te betekenen had.

TWEE - 4

Het dorpsplein lag erbij als een toneel na het slotapplaus: verlaten, de regen glinsterde op de gladde keien, de huizen waren grijs in het ochtendlicht. Alles ademde een onuitgesproken verwachting, alsof ieder moment iets of iemand de stilte kon breken. Thomas bleef staan aan de rand van het plein, zijn hele lijf trillend van de uitputting, maar zijn ogen alert, gefixeerd op het enige vaste punt dat nog betekenis had.

Daar, bij de waterput, zag hij haar.

De vrouw - nog geen twintig, schatte hij - was niet bijzonder groot, haar postuur slank, de schouders recht onder het linnen van een eenvoudige jurk. Haar huid was licht, haar handen sterk en gespierd, duidelijk gewend aan zwaar werk. Het haar viel als een massa donkere krullen rond haar gezicht, niet getemd door doek of lint. Maar het waren de ogen die hem troffen: *smaragdgroen*, helder, zelfs op afstand prikten ze door de grijze regen heen. Ze stond met haar rug half naar hem toe, trok met een ruk een emmer water uit de diepte en kiepte die in een houten ton. Elke beweging had een vanzelfsprekendheid die deed denken aan de vrouwen op oude schilderijen - zelfverzekerd, zelfdragend, onaantastbaar.

Thomas wist meteen wie ze was.

Anna Boel. Hij had haar naam honderden keren opgeschreven, doorstreept, vergeleken met die van andere vrouwen in het register, had zich haar gezicht voorgesteld in eindeloze varianten. Maar nooit had hij gedacht dat de werkelijkheid zo... *aanwezig* kon zijn.

Hij wilde haar roepen, haar naam zeggen, maar er kwam niets uit zijn keel. Zijn benen weigerden bijna, maar hij dwong zichzelf tot beweging. Elke stap klonk als een doodsklok op de keien. De modder

zoog aan zijn schoenen, maakte hem zwaar, maar het kon niet voorkomen dat hij langzaam dichterbij kwam.

Anna merkte hem pas op toen hij op enkele meters stond. Ze keek over haar schouder, haar blik was scherp, peilend, niet bang. Eerder nieuwsgierig, maar dan met de argwaan van iemand die wist dat elk nieuw gezicht nieuws brengt - en vaak geen goed nieuws.

Thomas opende zijn mond, sloot hem weer. Hij hield het notitieboek nu niet langer verborgen, het lag open in zijn handen als een schild tegen de realiteit. Hij zag haar ogen even schieten van het boek naar zijn gezicht, weer terug, en dan bleef haar blik hangen op zijn bril, die nu volledig beslagen was.

'*Mevrouw Boel?*' vroeg hij, zijn stem zacht maar trillend. Het klonk alsof hij haar uit een droom wilde wekken.

Ze trok haar wenkbrauwen op. '*Wie vraagt er naar mij?*'

Haar stem was laag, rauw van de ochtend, maar helder en zonder aarzeling. Ze praatte in de *ge/gij/u-vorm*, het dialect stevig maar niet onbegrijpelijk voor Thomas; zijn jaren archiefwerk betaalden zich nu terug.

Hij schraapte zijn keel. 'Ik... Ik ben een reiziger,' zei hij, 'op zoek naar antwoorden over uw familie. Uw naam - die betekent veel.'

Anna lachte kort, schamper. 'Iedereen is op zoek naar wat in mij schuilt, maar weinigen vinden het antwoord dat ze willen.' Ze zette de emmer neer en draaide zich helemaal naar hem toe. Nu stonden ze oog in oog, nauwelijks drie meter tussen hen.

Thomas wilde iets zeggen, iets zinnigs, iets dat haar vertrouwen zou winnen, maar zijn hersenen produceerden enkel feiten en cijfers, geen woorden voor deze situatie. In plaats daarvan hield hij haar het notitieboek voor. 'Dit...' begon hij, 'dit is alles wat ik nog heb van thuis.'

Anna liet haar blik over het natte boek glijden. Ze stak haar hand uit, aarzelde een fractie, en nam het aan. Haar vingers waren ruw, nagels kort, de huid bij de knokkels gebarsten van het werk. Ze opende het op een willekeurige pagina; de inkt was op sommige plekken uitgelopen, maar haar naam was nog zichtbaar, daar waar Thomas haar telkens weer had genoteerd. Anna bekeek het zonder zichtbaar te schrikken, sloeg twee bladzijden om, en keek toen weer op.

'Ge schrijft veel,' zei ze. 'Waarom?'

Thomas slikte. 'Omdat ik... *omdat uw bestaan een raadsel was*. En omdat ik geloofde dat als ik de waarheid zou vinden, ik - '

Het woord stakte. Hij voelde zijn hart bonken, zijn handen tintelden, er was een vlek voor zijn ogen die groter werd bij elke seconde.

Anna merkte het.

‘Ge ziet bleek, mijnheer. Wilt gij zitten?’

Maar hij kon niet meer. Hij reikte naar het boek, wilde haar hand aanraken, wilde gewoon weten of dit echt was, of ze zou verdwijnen als hij te dichtbij kwam. Maar toen hij zijn hand uitstak, werd de wereld opnieuw grijs, het plein kantelde en zijn benen gaven het op.

Het notitieboek viel in een plas en spatte open, het papier zoog zich vol water en inkt. Maar Anna dook naar voren, ving zijn arm, trok hem met onverwachte kracht overeind, half tegen zich aan. Hij zag haar gezicht van heel dichtbij: geen twijfel, geen schrik, enkel een vastberaden blik, alsof ze al vaker mensen op deze manier had gered.

De stemmen op het plein zwollen aan.

Dorpelingen kwamen uit de huizen, trokken hun kinderen achter zich aan, fluisterden en gebaarden. Thomas voelde dat hij weer ging, dat hij opnieuw zou wegvallen.

Het laatste wat hij hoorde, was zijn eigen stem, dun en ver weg: *‘Hoe kan iemand twee keer geboren worden?’*

Toen werd alles zwart.

En het gezicht van Anna, dat het laatst boven hem zweefde, bleef achter op zijn netvlies als een herinnering die nooit meer zou vervagen.

3 Ontmoeting

DRIE - 1

Het ontwaken kwam in golven: eerst het gerinkel van een vuur, dan het schrijnend bonken in zijn schedel, daarna de geur van natte as, hooi en brandende takken van rozemarijn. Thomas lag op iets wat niet per se een bed genoemd mocht worden; het was een slap matras van stro, omwikkeld met een grof linnen laken dat aan zijn wang kraste als schuurpapier. Boven hem hingen de zware, donkere balken van een plafond, waar dunne slierten rook als spoken doorheen gleden. In het schemerdonker stonden zijn zintuigen wijd open, hongerig en schuw tegelijk.

Een schaduw bewoog aan de rand van zijn gezichtsveld - een vrouw, haar silhouet gebogen over iets dat Thomas niet kon zien. Toen ze zich naar hem omdraaide, ving het schijnsel van het haardvuur haar profiel: wilde, donkere krullen als een vogel-nest, een huid die in het licht van het vuur goudbruin oplichtte, en ogen die groen schitterden als glas in tegenlicht. Ze droeg een eenvoudige, maar goed onderhouden wollen jurk, de mouwen opgestroopt tot boven haar ellebogen. Haar handen waren groot en gespierd, de nagelriemen rafelig van het werken.

‘Ge zijt wakker,’ zei ze. Haar stem klonk laag en een beetje schor, de klanken afgerond en taai tegelijk, zoals de mensen die hun hele leven tegen de wind in hebben moeten praten. ‘Ik dacht dat ge niet meer bij zou komen. Ge zijt drie nachten en twee volle dagen buiten westen geweest.’

Thomas probeerde rechtop te komen, maar zijn hoofd tolde meteen, alsof hij zijn hersenen in een emmer water had gedompeld. Zijn tong plakte aan zijn gehemelte. ‘Water...’ bracht hij uit, zijn stem kraakte als een roestige scharnier.

De vrouw, Anna, knikte zonder enige haast. Ze draaide zich om en schonk met ge oefende beweging een houten beker uit een kan. Ze overbrugde de ruimte in twee stappen, hurkte naast de matras en duwde de beker in zijn handen. Haar greep was stevig en toch

voorzichtig, alsof ze een gewond dier verzorgde. Thomas dronk, verslikte zich, voelde het water langs zijn kin druppelen.

‘Rustig maar,’ zei Anna. ‘Ge zijt zwakker dan ge denkt.’

‘Waar... ben ik?’ probeerde hij. Zijn stem klonk vreemd hoog en kinderlijk, alsof hij zijn eigen taal was vergeten.

Anna keek hem peinzend aan. ‘In Hamme, ten huize van Pieter Boel,’ zei ze. ‘Ge lag voor dood aan de rand van de markt, helemaal onder het slijk. Een geluk dat ik u vond voor de honden u in stukken beten.’

De naam Boel deed iets rinkelen in Thomas’ hoofd - ja, natuurlijk. De familie van zijn onderzoek, het centrum van zijn archiefkoorts. Maar de rest van de informatie voelde als iemand die in een verkeerde film was wakker geworden.

‘Wat... is uw naam?’ vroeg hij, nog steeds wankel van de schrik. Hij wist het al, maar hij wilde het *haar* horen zeggen.

‘Anna. Anna Boel. Dochter van Pieter.’ Ze klonk even trots als gehaast, alsof de naam haar beschermde tegen alles wat onbekend was.

Thomas probeerde te glimlachen, wat waarschijnlijk vooral op een grimas leek. ‘Ik ben Thomas,’ zei hij, en realiseerde zich meteen dat zijn achternaam, zijn hele identiteit, hier geen enkele betekenis had. ‘Gewoon... Thomas.’

‘Ge hebt veel vreemde dingen bij u,’ merkte Anna op. Haar blik gleed naar een rommelige stapel op de vloer naast het strobed: een notitieboek, nu opgezwollen van het vocht; zijn bril, de pootjes scheef gebogen; een klein zakmes; zijn sleutelbos. Ze had ze op een linnen doekje gelegd, alsof het relikwieën waren uit een verloren cultuur.

Hij reikte onbewust naar zijn hoofd, voelde de stugge rand van opgedroogde modder in zijn haar en de kloppende zwelling boven zijn oor. ‘Hoe lang... ben ik hier?’

‘Gij zijt drie dagen buiten zinnen geweest,’ herhaalde ze. ‘Maar niet iedereen hier is dat vergeten. De mensen op de markt praten graag, weet ge. Iedereen vraagt zich af vanwaar gij komt. Gij spreekt als een man uit de stad, maar uw kleren zijn als die van een gek.’ Ze liet haar blik even rusten op zijn jas - nog steeds het jack dat nu leek op het verkoolde overschot van een mislukte vuurproef.

‘Waarom zijt ge hier?’

Het was de eerste keer dat iemand hem rechtstreeks vroeg naar zijn verhaal, en Thomas voelde een paniek opborrelen die hij niet kende

uit zijn eigen leven. Normaal kon hij alles uitleggen met feiten, bronnen, notities - nu had hij niets dan de waarheid, en die was *onuitspreekbaar*.

Hij zocht koortsachtig naar een plausibel antwoord. 'Ik... ik reis,' zei hij. 'Ik zoek familie. Mensen uit het verleden.'

Anna leek niet ontevreden met die uitleg, maar haar ogen knepen zich tot spleetjes. 'Ge liegt, of ge houdt iets achter. Maar dat maakt mij niet uit. Ge zijt hier veilig, zolang ge geen kwaad in de zin hebt.' Ze stond op, klopte haar handen af aan haar rok, en keek over haar schouder. 'Mijn vader komt straks terug van de molen. Als ge verstandig zijt, zegt ge hem hetzelfde.'

Thomas probeerde zijn bril op te zetten, maar de pootjes braken bij de eerste aanraking los. Hij liet het montuur zakken in zijn hand, keek ernaar alsof het een dierbare dode was. Anna zag zijn aarzeling.

'Ge ziet niet veel zonder dat glas?' vroeg ze.

'Niet scherp, nee.'

Ze nam het montuur van hem over, bekeek het aandachtig, alsof ze verwachtte dat het uit elkaar zou spatten in haar handen. 'Misschien kan ik het wel maken,' zei ze, 'maar dan moet ik weten waarvoor het dient.'

'Het is om te lezen,' zei Thomas, een tikje wanhopig. 'En om te zien, maar vooral om te lezen.'

Anna knikte, niet spottend, maar eerder bewonderend. 'Ge leest?' Haar stem klonk nu zachter, iets warmer dan in het begin.

'Ja. Veel.'

Ze leunde tegen de muur, haar armen gekruist. 'Er zijn weinig mensen hier die dat kunnen. Mijn vader vindt het de duivel zijn werk, maar de pastoor heeft het mij geleerd. Als ge wilt, kan ik u een boek brengen. Het is niet veel - de psalmen, en een getijdenboek van de priester. Maar beter dan niks.'

Het was alsof de wereld plots een beetje meer houvast bood. Thomas knikte dankbaar. 'Ik zou het graag zien,' zei hij. 'Dank u.'

Anna verdween door de lage deur van de kamer, haar stappen zwaar maar ritmisch. In haar afwezigheid probeerde Thomas zich te oriënteren: de kamer was klein, amper drie bij drie meter, de muren leemkleurig en ongelijk, de vloer bestond uit platte bakstenen met hier en daar een tapijtje van stro.

Er was enkel een minuscuul raampje, dichtgetimmerd met een vetvlekkerig stuk huid of perkament. Het vuur in de haard knetterde zacht en rook naar hars en dennennaalden.

Zijn notitieboek lag naast het bed, uitgezet als een sponzig kadaver. Thomas pakte het voorzichtig op en probeerde een paar pagina's los te trekken. De inkt was op sommige plaatsen uitgelopen, maar zijn aantekeningen over de Boel-familie waren nog zichtbaar - Anna's naam stond er zeker twintig keer in, soms met uitroeptekens, soms onderstreept. Hij voelde een vreemde ontroering bij het zien van haar naam in zijn eigen handschrift, zelfs als het alleen haar naam betrof. Was dit dan de manier waarop de tijd zich aan zichzelf opdrong, dacht hij? Dat elke generatie gedoemd was zijn eigen voorouders te ontmoeten, niet als mythes, maar als mensen van vlees en bloed?

Zijn hoofd tolde opnieuw. Hij liet zich zakken in het stro, sloot zijn ogen. Het was vreemd, maar de paniek van eerder maakte plaats voor iets anders. Een rustige, bijna berustende aanvaarding. Misschien kwam het door de kloppende hoofdpijn, misschien door de warmte van het vuur. Hij viel niet direct in slaap, maar dommelde, half wakker, half dromend van mensen die hem met argwanende ogen gadesloegen, van Anna die hem zonder woorden beoordeelde.

Toen hij zijn ogen weer opende, stond Anna in de deuropening, een dikke lap katoen in haar handen.

'Ge hebt geslapen als een kind,' zei ze. 'Het is bijna avond. Wilt ge eten?'

Thomas knikte, en merkte tot zijn verbazing dat hij echt honger had. Zijn buik knorde als een verwaarloosd huisdier.

Anna had ondertussen een schaal neergezet op een lage tafel - een soort brij, grijs en dampend, met wat groene sliertjes erdoor. Ze schepte een portie op een houten bord en duwde dat, samen met een lepel die iets weg had van een kleine schop, in zijn handen.

'Pap van bonen en kolen,' zei ze. 'En spek, als ge geluk hebt.'

Het was het beste eten dat Thomas zich kon herinneren. Hij lepelde het naar binnen, voelde zijn lijf bijkomen bij elke hap. Anna keek toe, haar blik schuin, bijna goedkeurend.

'Ge hebt vast vragen,' zei ze. 'Stel ze maar.'

'Waarom hebt ge mij geholpen?' vroeg hij.

Anna haalde haar schouders op. 'Omdat iedereen kan vallen. En ik weet hoe het is als ge niemand hebt om u op te rapen. Mijn moeder is gestorven toen de pest kwam, mijn zussen ook. Enkel ik en vader zijn nog over. Soms redt ge een ander, voor het lot u zelf komt halen.'

Er viel een stilte waarin alleen het vuur nog sprak. Thomas keek naar de vrouw tegenover hem - haar kaaklijn scherp, haar ogen

rusteloos, haar handen stevig - en hij voelde een plotse, domme dankbaarheid.

‘Ge zijt niet zoals de anderen,’ zei Anna. Haar stem was zacht, en het duurde even voor Thomas doorhad dat het een compliment was.

‘Ik... Ik kom van ver,’ zei hij, en dat was niet eens gelogen.

Anna knikte alsof ze dat altijd al geweten had. ‘Soms is dat de enige manier om ergens echt te zijn,’ zei ze. ‘Als ge eerst weg zijt geweest.’

Die avond zaten ze zwijgend bij het vuur. Anna gaf hem een stuk droog brood, en Thomas hield zijn natte notitieboek dicht bij het vuur, hopend dat het zou drogen zonder volledig te verschroeien. Hij dacht aan zijn leven aan de universiteit - aan de Blandijn, aan de collega's die nu misschien de politie belden, aan de trage, zekere logica van archiefwerk. Maar dat voelde ver weg, alsof het toebehoorde aan iemand anders.

Hier, in deze donkere kamer, was enkel nog Anna, het vuur, en het besef dat morgen alles opnieuw zou beginnen. Of hij wilde of niet.

DRIE - 2

De ochtend kwam met het zachte, borstelige geluid van een bezem op stenen, het ruisen van wind langs het kleine raampje, en – nu *echt* belangrijker dan alles - met het aanhoudende getik van het weefgetouw. Toen Thomas zijn ogen opende, duurde het even voor hij beseftte dat het geen droom was. De kamer zag er in het ochtendlicht nog kleiner uit dan de nacht ervoor, maar het vuur was vervangen door diffuus grijs, en het stro in zijn matras rook licht zurig van het vocht.

Anna zat aan de overkant, haar rug naar hem toe, gebogen over een houten constructie die het midden hield tussen een martelwerktuig en een muziekinstrument. Haar voeten waren bloot en staken uit onder haar jurk; haar hielen waren eeltig, maar elegant in hun functionaliteit. Ze trok met haar linkerhand aan een pedaal, terwijl de rechter een schietspoel razendsnel door de schering joeg. Het ritme was hypnotiserend: tjak-tjak, zoef, tjak, zoef, steeds weer. Zelfs haar ademhaling leek zich aan te passen aan het tempo.

Thomas probeerde zo stil mogelijk te bewegen; hij wilde haar niet storen, alsof ze iets van een heilig ritueel aan het uitvoeren was. Hij observeerde hoe haar schouders meebewogen, hoe de spieren in haar nek zich spannen bij iedere slag, en merkte dat hij zelf onwillekeurig het ritme begon te volgen. De lucht in de kamer was gevuld met kleine